

Henryk SZELEGIEWICZ

Materiały do fauny mszyc (*Homoptera, Aphididae*) Polski

Материалы к фауне тлей (*Homoptera, Aphididae*) Польши

Materialien zur Blattlaus-Fauna (*Homoptera, Aphididae*) Polens

W czasie mego pobytu w Deutsches Entomologisches Institut w Berlinie miałem możliwość przebadania bogatej kolekcji mszyc, przechowywanej w tamtejszym zbiorze. W zbiorze tym znajdują się między innymi również niewielkie materiały mszyc zebrane na ziemiach Polski. Są to:

1. materiały R. KORSCHESKYEGO z Gąsek, pow. Koszalin i z Bielinka nad Odrą;
2. materiały W. SKOROPYSA z Olsztynka, pow. Ostróda, oraz
3. materiały v. OETTINGENA z okolic Gorzowa Wielkopolskiego.

Wszystkie te materiały przechowywane są w postaci preparatów mikroskopowych (w balsamie kanadyjskim) i większość z nich oznaczona została przez wybitnego specjalistę, Pana D. HILLE RIS LAMBERSA z Bennekom (Holandia).

Ponieważ materiały te nie były nigdy wykorzystane w publikacjach, a zawierają wiele rzadkich oraz kilka nowych gatunków dla fauny Polski, uważam za celowe opublikowanie ich wykazu.

Podrodzina *Lachninae*

1. *Cinara bogdanowi* (MORDV.)

Prep. nr 4/22: Olsztynek, pow. Ostróda, W. SKOROPYS leg.; *Cinara bogdanowi* MORDV., HILLE RIS LAMBERS det.

Gatunek dotąd z Pojezierza Mazurskiego nie wykazywany. Znany w Polsce z województw białostockiego, bydgoskiego, warszawskiego i krakowskiego (SZELEGIEWICZ, 1962b). Jest to najczęstszy u nas gatunek świerkowy, który ma pewne znaczenie gospodarcze jako producent spadzi.

2. *Cinara pilicornis* (HTG.)

Prep nr 4/1: Olsztynek, pow. Ostróda, W. SKOROPYS leg.; *Cinara piceicola* (CHOL.), HILLE RIS LAMBERS det.

Z Pojezierza Mazurskiego dotąd nie wykazywany. Znany u nas z Rozewia pow. Puck, Warszawy, Ziemi Kłodzkiej i Zakopanego (SZELEGIEWICZ, 1962b).

3. *Cinara costata* (ZETT.)

Prep. nr 8/80: Olsztynek, pow. Ostróda, maj, 1939, *Picea excelsa* (LAM.) LK., W. SKOROPYS leg.; *Lachniella costalis* ZETT., HILLE RIS LAMBERS det.

Gatunek z Pojezierza Mazurskiego nie znany. Wykazany u nas z Warszawy i Zakopanego (SZELEGIEWICZ, 1962b).

4. *Cinara juniperi* (DE GEER)

Prep. nr 4/23-26: Olsztynek, pow. Ostróda, W. SKOROPYS leg.; *Cinara juniperi* DEB., HILLE RIS LAMBERS det.

W Polsce dość pospolity, z Pojezierza Mazurskiego już wykazany (RIECH, 1927).

5. *Cinara pinea* (MORDV.)

Prep. nr 4/5-7: Olsztynek, pow. Ostróda, W. SKOROPYS leg.; *Cinara pinea* MORDV., HILLE RIS LAMBERS det.

Pospolity w całej Polsce na młodych sosnach; z Pojezierza Mazurskiego już wykazany (SZELEGIEWICZ, 1962b).

6. *Lachnus roboris* (L.)

Prep. nr 11/95-100: Bielinek nad Odrą, KORSCHESKY leg.; *Pterochlorus roboris* L., HILLE RIS LAMBERS det.

W Polsce miejscami bardzo pospolity (SZELEGIEWICZ, 1962b). Z zachodniej części kraju znany z Borów Tucholskich i okolic Bydgoszczy.

Podrodzina Chaitophorinae

7. *Periphyllus villosus* (HTG.)

Prep. nr 11/34-37: Bielinek nad Odrą, KORSCHESKY leg.; *Periphyllus testudinatus* THORN., HILLE RIS LAMBERS det.; Prep. nr 11/41-42: Gorzów Wielkopolski, v. OETTINGEN leg., *Periphyllus villosus* HTG., HEINZE det.

W Polsce znany z Pojezierza Mazurskiego, Warszawy i okolic Bydgoszczy. Nowy dla Polski Zachodniej. Prawdopodobnie w całym kraju pospolity.

8. *Chaitophorus populeti* (PANZ.)

Prep. nr 3/36-42: Gąski, pow. Koszalin, KORSCHESKY leg.; *Chaitophorus betulinus* v. D. G., det. ?

Gatunek dość pospolity, znany u nas z Pojezierza Mazurskiego, okolic Bydgoszczy, Warszawy, Puław, Doliny Nidy i Zakopanego.

9. *Sipha glyceriae* (KALT.)

Prep. nr 12/44: Gorzów Wielkopolski, v. OETTINGEN leg.; *Sipha glyceriae* KALT., C. BÖRNER det.

Gatunek żyjący na trawach w bezpośredniej bliskości wód. Znany w Polsce z Pojezierza Mazurskiego, Bydgoszczy, Warszawy i Zakopanego.

Podrodzina *Callaphidinae*10. *Betulaphis quadrituberculata* (KALT.)

Prep. nr 2/33-36: Olsztynek, pow. Ostróda, W. SKOROPYS leg.; *Betulaphis quadr i tuberculata* KALT., det. ?

Gatunek nowy dla Pojezierza Mazurskiego. W Polsce znany z Bydgoszczy Warszawy, i Zakopanego.

11. *Euceraphis punctipennis* (ZETT.)

Prep. nr 7/28: Gorzów Wielkopolski, v. OETTINGEN leg.; *Euceraphis punctipennis* ZETT., det. ?

Gatunek nowy dla fauny Polski Zachodniej. Znany u nas z Pojezierza Mazurskiego, okolic Warszawy, Puław i Zakopanego. Jest to gatunek dość pospolity ale występujący bardzo lokalnie. W okolicach Warszawy jest bardzo częsty, nie znalazłem go jednak w okolicy Bydgoszczy mimo ośmioletnich poszukiwań.

Podrodzina *Aphidinae*12. *Aphis acanthi* SCHRK.

Prep. nr 5/50: Gorzów Wielkopolski, v. OETTINGEN leg.; *Doralis acanthi* SCHRK., HEINZE det.

Aphis acanthi SCHRK. wyodrębniona została ponownie przez BÖRNERA (1952) jako samodzielny gatunek. Część afidologów traktuje ją jednak nadal jako formę *Aphis fabae* SCOP. Problem odrębności gatunkowej tej formy wymaga sprawdzenia. *Aphis acanthi* SCHRK. nie była dotąd z Polski wykazywana.

13. *Aphis chaerophyllii* KOCH

Prep. nr 5/83-86: Gąski, pow. Koszalin, 6 VII 1933, *Chaerophyllum* sp., KORSCHESKY leg.; *Aphis fabae* SCOP., det. ?

Gatunek nie odróżniany dawniej od *A. fabae* SCOP. Nowy dla fauny Polski.

14. *Aphis farinosa* GMEL.

Prep. nr 6/24-27: Olsztynek, pow. Ostróda, VI 1939, *Salix caprea* L., W. SKOROPYS leg.; *Doralis farinosa* GMEL., HILLE RIS LAMBERS det.

Z Pojezierza Mazurskiego dotąd nie wymieniany. Poza tym pospolity w całym kraju, zarówno w górach, jak i na niżu (SZELEGIEWICZ, 1962a).

15. *Aphis rumicis* L.

Prep. nr 6/19-23: Olsztynek, pow. Ostróda, VI 1939, *Rumex* sp., W. SKOROPYS leg.; *Doralis rumicis* L., HILLE RIS LAMBERS det.

Gatunek ten nie był dotąd wykazywany z Pojezierza Mazurskiego Znany w Polsce z Borów Tucholskich, Warszawy i Puław.

16. *Aphis taraxacicola* (BÖRN.)

Prep. nr 6/8-11: Bielinek nad Odrą, 19 V 1936, *Taraxacum officinale* WEB., KORSCHESKY leg.; *Aphis middletoni* (THOM), HILLE RIS LAMBERS det.; Prep. nr 6/44-46: Bielinek nad Odrą, 19 V 1936, *Taraxacum* sp., KORSCHESKY leg.; *Doralis* sp., det. ?

Gatunek ten nie był do niedawna odróżniany od *A. plantaginis* (GOEZE). Z Polski wykazany jedynie z Bydgoszczy i Puław (HÄRDTL, 1953).

17. *Aphis urticata* F.

Prep. nr 6/37-43: Bielinek nad Odrą, 19 V 1936, *Urtica dioica* L., KORSCHESKY leg.; *Doralis urticaria* KALT., HILLE RIS LAMBERS det.

Z Polski Zachodniej dotąd nie wykazywany. Znany u nas z Borów Tucholskich, Warszawy i Puław.

18. *Dysaphis pyri* (B. DE F.)

Prep. nr 13/81-84: Olsztynek, pow. Ostróda, W. SKOROPYS leg.; *Yezabura pyri* B. DE F., det. ?

Gatunek nowy dla fauny Polski. Gatunek związany z gruszą i migrujący latem na przytulię.

19. *Brachycaudus helichrysi* (KALT.)

Prep. nr 2/47-50: Olsztynek, pow. Ostróda, W. SKOROPYS leg.; *Brachycaudus helichrysi* (KALT.), det. ?

Z Pojezierza Mazurskiego dotąd nie wykazywany. Znany u nas z Bydgoszczy, Warszawy i Zakopanego. Znany jako szkodnik gruszy, prawdopodobnie pospolity w całym kraju.

20. *Brachycaudus klugkisti* (BÖRN.)

Prep. nr 2/60-63: Olsztynek, pow. Ostróda, *Melandrium rubrum* (WEIG.) GARCKE, W. SKOROPYS leg.; *Brachycaudus lychnidis* (L.), det. ?

Gatunek nowy dla fauny Polski. Znany z Anglii, Belgii, Niemiec i Austrii.

21. *Cavariella theobaldi* GILL. et BRAGG

Prep. nr 3/24-27: Gąski, pow. Koszalin, KORSCHESKY leg.; *Cavariella theobaldi* GILL. et BRAGG, HILLE RIS LAMBERS det.

Gatunek znany u nas tylko z okolic Bydgoszczy. Migruje z wierzb na różne gatunki baldaszkowatych.

22. *Nasonovia nigra* H. R. L.

Prep. nr 10/30-31: Olsztynek, pow. Ostróda, W. SKOROPYS leg.; *Nasonovia nigra* H. R. L., HILLE RIS LAMBERS det.

Gatunek z Pojezierza Mazurskiego dotąd nie notowany. W Polsce znany dotąd jedynie z Borów Tucholskich.

23. *Nasonovia ribis-nigri* (MOSLEY)

Prep. nr 5/5-7: Gorzów Wielkopolski, v. OETTINGEN leg.; *Nasonovia ribis-nigri* MOSL., det. ?

Z Polski Zachodniej dotąd nie wykazywany. Znany u nas z Pojezierza Mazurskiego, Bydgoszczy, Puław, Zakopanego i Tatr (SZELEGIEWICZ, 1962a). Migruje z porzeczki na różne gatunki złożonych.

24. *Myzus cerasi* (F.)

Prep. nr 10/10: Gorzów Wielkopolski, 25 V 1942, v. OETTINGEN leg.; *Myzus cerasi* (F.), det. ?

W Polsce wykazany z Suwalszczyzny, Borów Tucholskich, Warszawy, Puław i Zakopanego. Prawdopodobnie pospolity w całym kraju. Znany jako szkodnik wiśni. Migruje na różne gatunki przytuli.

25. *Macrosiphum (Sitobion) avenae* (F.)

Prep. nr 9/35: Lubociesz, pow. Gorzów Wielkopolski, v. OETTINGEN leg.; *Sitobion avenae* F., det. ?; Prep. nr 12/51-54: Olsztynek, pow. Ostróda, W. SKOROPYS leg.; *Sitobion avenae* F., det. ?

Z zachodniej części kraju dotąd nie wykazywany. Poza tym pospolity w całym kraju, notowany jako szkodnik traw i zbóż.

26. *Dactynotus (D.) cichorii* (KOCH)

Prep. nr 5/5-7: Gorzów Wielkopolski, v. OETTINGEN leg.; *Dactynotus cichorii* (KOCH), det. ?

Nowy dla Polski Zachodniej. Znany u nas z Bydgoszczy, Warszawy, Puław i Zakopanego.

27. *Dactynotus (D.) muralis* (BUCKT.)

Prep. nr 5/24: Lubociesz, pow. Gorzów Wielkopolski, v. OETTINGEN leg.; *Dactynotus muralis* BUCKT., HILLE RIS LAMBERS det.

Gatunek nowy dla fauny Polski. Znany z Anglii, Francji, Holandii, Niemiec, Austrii, Danii i Szwecji. W Europie Wschodniej prawdopodobnie nie występuje.

28. *Dactynotus (D.) tussilaginis* (WALK.)

Prep. nr 5/34-35: Gorzów Wielkopolski, *Tussilago farfara* L., v. OETTINGEN leg.; *Dactynotus tussilaginis* WALK., det. ?

Gatunek nowy dla Polski Zachodniej, znany u nas z Bydgoszczy i Lubelszczyzny.

29. *Dactynotus (U.) jaceae* (L.)

Prep. nr 5/12-15: Olsztynek, pow. Ostróda, W. SKOROPYS leg.; *Dactynotus jaceae* L., det. ?

Gatunek pospolity w całym kraju, tworzący podgatunki związane z określonymi gatunkami chabrów.

30. *Macrosiphoniella millefolii* (DE GEER)

Prep. nr 9/8: Okolice Gniezna, v. OETTINGEN leg.; *Macrosiphoniella millefolii* DEG., HEINZE det.; Prep. nr 9/9-12: Olsztynek, pow. Ostróda, W. SKOROPYS leg.; *Macrosiphoniella millefolii* DEG., det. ?

Z Pojezierza Mazurskiego i Wielkopolski dotąd nie znany. Wykazany u nas z Bydgoszczy, Warszawy, Puław i Zakopanego.

PIŚMIENNICTWO

- BÖRNER C. 1952. Europae centralis Aphides. Mitt. thür. bot. Ges., Weimar, 3: 1-259.
 HÄRDTL H. 1953. Untersuchungen über die Fauna der *Taraxacum*-Arten. Beitr. z. Ent., Berlin, 3: 69-95.
 RIECH F. 1927. Biologie und Faunistik ostpreussischer Blattläuse. Schrift. phys.-ök. Ges. Königsberg, 65: 149-151.

- SZELEGIEWICZ H. 1962a. Materiały do znajomości mszyc (*Homoptera, Aphidina*) Tatr i Podhala. Acta zool. cracov., Kraków, 7: 157-175.
- SZELEGIEWICZ H. 1962b. Materiały do poznania mszyc (*Homoptera, Aphididae*) Polski I. Podrodzina *Lachninae*. Fragm. faun., Warszawa, 10: 63-98.

РЕЗЮМЕ

Автор приводит сводку тлей собранных в Польше и хранящихся в коллекциях Энтомологического Института в Берлине. Эта сводка охватывает 30 видов, из которых пять [*Aphis acanthii* SCOP., *A. chaerophyllii* KOCH, *Dysaphis pyri* (B. DE F.), *Brachycaudus klugkisti* (BÖRN.), *Dactynotus muralis* (BUCKT.)] не были до сих пор известны из Польши.

ZUSAMMENFASSUNG

Der Verfasser gibt eine Artenliste der in Polen gesammelten Blattläuse, die in der Sammlung des Deutschen Entomologischen Instituts in Berlin aufbewahrt sind. Die Liste umfasst 30 Arten, von denen 5 [*Aphis acanthii* SCOP., *A. chaerophyllii* KOCH, *Dysaphis pyri* (B. DE F.), *Brachycaudus klugkisti* (BÖRN.), *Dactynotus muralis* (BUCKT.)] für die polnische Fauna neu sind.

